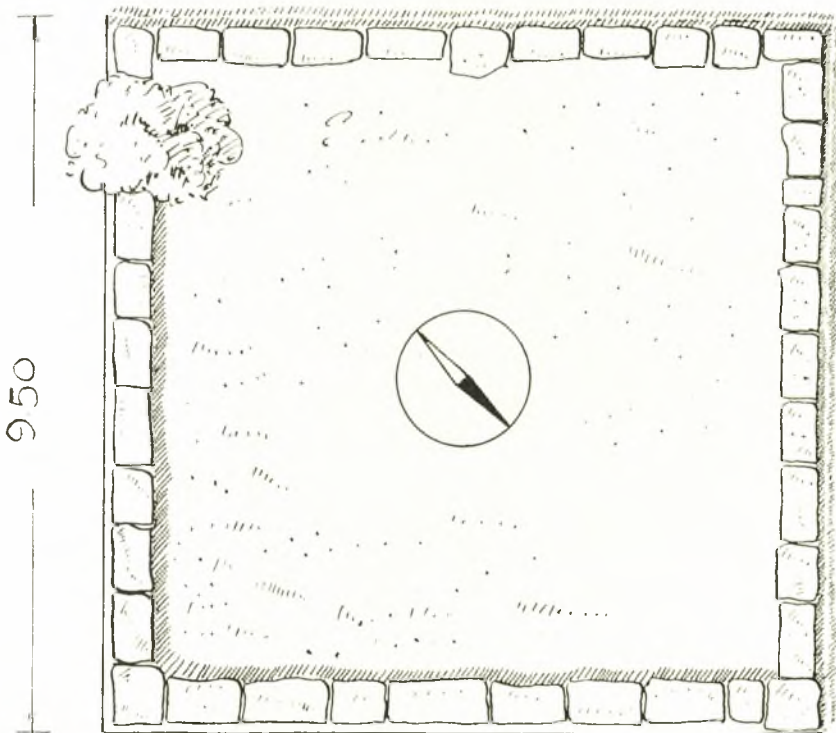

6. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΘΕΣΕΙ "ΤΖΑΜΙ", ΤΗΣ ΣΙΚΥΩΝΙΑΣ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Παρορηθῆεις ἐκ τῆς πρὸ τριετίας εὐρέσεως χαλκῆς ἐνεπιγράφου πλακῶς καὶ χαλκοῦ ἀναθηματικοῦ τράγου (παρ. Ἄ. Ὁρλάνδον Ἑλληνικά τ. 10 σ. 5 ξ.)

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΙΚΥΩΝΙΑΣ

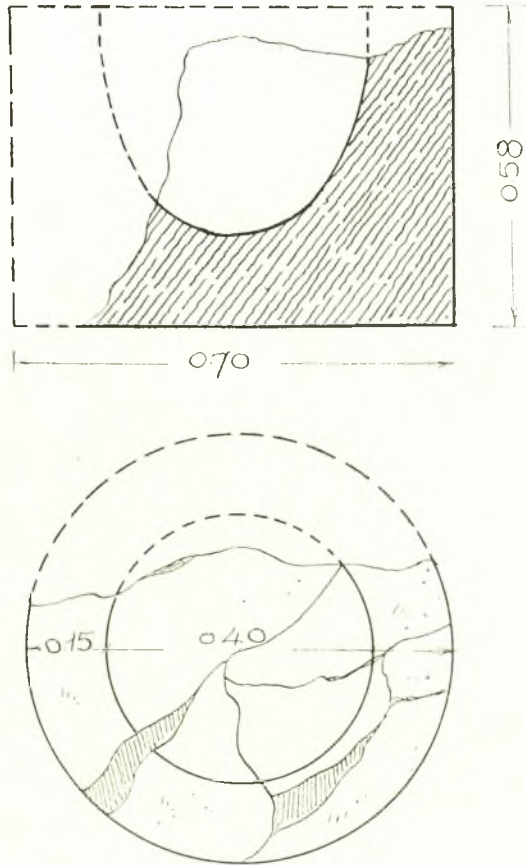

Εἰκ. 1. Θεμέλια πύργου ἐν θέσει «Τζαμί» τῆς Σικυωνίας.

ἐν τοποθεσίᾳ τῆς Σικυωνίας ὀνομαζομένη ὑπὸ τῶν ἐντοπίων «Τζαμί» κειμένη δὲ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπὸ Σικυῶνος εἰς Στύμφαλον, ἐπεχείρησα ἐφέτος, εὐμενεῖ ἐγκρίσει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τὴν διὰ σκαφικῆς ἐρεῦνης ἀναζήτησιν τοῦ ἱεροῦ, ἐξ οὗ πιθανώτατα προέρχονται τὰ

ἄνωτέρω μνημονευθέντα χαλκᾶ εὐρήματα. Δυστυχῶς λόγῳ τοῦ προκεχωρηκότος τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς χώρας, ἡ ἔρευνα ὑπῆρξε λίαν περιορισμένη καὶ οὐχὶ τόσο ἀποδοτικῆ, ὅσον ἀνεμένετο.

Κατὰ τὸ λέγειν τῶν χωρικῶν ἡ χαλκῆ ἐπιγραφή εὐρέθη ἐπὶ τοῦ στενοῦ καὶ ἐπιμήκου λόφου, ὅστις ὑπέγκειται τῆς παρακειμένης ὁδοῦ, παρὰ τὸ χάνι

Εἰζ. 2. Λίθινον ἰγδίον.

Κουτρομπῆ. Ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ λόφου τούτου ἀνεῦρον λείψανα ἱκανῶν κτηρίων ὡς καὶ θραύσματα ἀγγείων, ὧν τινα μετ' ἐπιμελοῦς γανώματος, ἅτινα μαρτυροῦσι τὴν ἐπὶ τοῦ λόφου ὑπαρξίν ἀρχαίου συνοικισμοῦ.

Δυστυχῶς ἡ ἐπίχωσις, ἣτις καλύπτει τὰ κτήρια, εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε ζδέησε νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ἑνὸς μόνου μικροῦ κτηρίου.

Τοῦτο ἔχει σχῆμα τετράγωνον πλευρᾶς (9,50μ.) (Εἰκ. 1) διασφύζονται δὲ ἐκ τῶν 0,97μ. παχέων τοίχων του ἢ κατὰ 0,10μ. ἐξέχουσα εὐθυνηρία καὶ ἢ ἀμέσως ὑπεράνω αὐτῆς στρώσις (ὑψους 0,52μ.) ἀποτελούμενη ἐκ μεγάλων πετρῶν τοῦ ἐγγωρίου μέλανος τιτανολίθου, ἐπιμελοῦς ὀπωσδήποτε ἐργασίας ἀλλ' ἄνευ συνδέσμων, τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ δυσχερῆ τὴν χρονολόγησιν τοῦ

Εἰκ. 3. Πήλινον πλακίδιον μετὰ παραστάσεως σατύρου.

μνημείου, ἥτις ἐν τούτοις δύναται νὰ ὑποβοηθηθῆ ἐκ τῶν εὐρεθέντων κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀφθόνων θραυσμάτων ἀγγείων (ἰδίᾳ λοπάδων) ὧν τὰ πλεῖστα εἶναι ἐξ ὠχροῦ πηλοῦ ἄνευ γανώματος καὶ ἀνάγονται πιθανώτατα εἰς τὰ τέλη τῆς Ἑλληνιστικῆς ἢ τὰς ἀρχὰς τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνακαλυφθέντος κτηρίου ὅπερ σημειωτέον, προφανῶς λόγῳ τοῦ

τετραγώνου του σχήματος, ἔχαρακτοῖσθι ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν χωρικῶν ὡς τζαμί, παρατηρῶ τὰ ἑξῆς :

Ναὸς δὲν δύναται νὰ εἶναι λόγῳ τοῦ τετραγώνου του σχήματος, ἔνεκα τοῦ ὁποίου θὰ πρέπη μᾶλλον νὰ χαρακτηρισθῆ *ὡς πύργος κατοπτεύσεως*.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐνισχύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ κτήριον εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἦτοι εἰς καίριον στρατηγικὸν σημεῖον καὶ θὰ ἐδέσποζε τῶν πέριξ ἐκτάσεων καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀπὸ Σικυῶνος εἰς Στύμφαλον ὁδοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὰ γενόμενα εὐρήματα εὐτελῶν ἀγγείων κάλλιστα δύνανται νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς ἐν τῷ πύργῳ ἐδρευούσης ποτὲ φρουρᾶς. Πρὸς ὁμοίαν δὲ χρῆσιν θὰ προωρίζετο καὶ μέγα λίθινον ἰγδίον μετ' ἑλλειψοειδοῦς κοιλότητος (*εἰκ. 2*), οὗτινος σφύζονται σήμερον τέσσαρα τεμάχια.

Ἄλλη μικρὰ σκαφή ἐνεργηθεῖσα καθ' ὑπόδειξιν τοῦ χωρικοῦ Π. Νίκα πρὸς νότον τοῦ χωρίου Μάιτσανι ἀπέφερεν ὡς εὕρημα μικρὸν πήλινον εἰδώλιον γηραιῷ σατύρου εἰκονιζομένου ἐν ἀναγλύφῳ ἐπὶ πλακὸς διαστάσεων 0,065 × 0,125 μ., τεθραυσμένης κατὰ τὴν κάτω δεξιὰν γωνίαν.

Ἡ μορφή (*εἰκ. 3*) βλέπει σχεδὸν κατ' ἐνώπιον εἶναι δὲ γυμνὴ τὸ κάτω ἦμισυ τοῦ σώματος, προγᾶστωρ καὶ ἰθυφαλλική, τὸ δὲ ἄνω μέρος μετὰ τῆς κεφαλῆς κεκαλυμμένη δι' ἱματίου.

Δύο μικραὶ ὀπαὶ διατρυπῶσαι τὸ ἄνω μέρος τῆς πλακὸς μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ προφανῶς ἀναθηματικὸν τοῦτο εἰδώλιον, ἦτο ἀνηρητὸν ἐν τινὶ ἱερῷ, πιθανώτατα τοῦ Διονύσου.

Τὸ εἰδώλιον μεταφερθὲν εἰς Ἀθήνας πρὸς καθαρισμόν, κατατεθήσεται προσεχῶς εἰς τὸ Μουσεῖον Σικυῶνος.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΣΤΙΚΑΣ